

Wyrok z dnia 29 listopada 2000 r.

I PKN 111/00

Warunkiem obowiązywania zmian wprowadzonych do układu zbiorowego pracy w drodze protokołów dodatkowych jest ich zarejestrowanie.

Przewodniczący SSN Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca), Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2000 r. sprawy z powództwa Jacka K. przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowemu – Kolejowym Zakładom Nawierzchniowym „B.-K.” w K. o zapłatę, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 października 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację;

zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda Jacka K. kwotę 1.125 zł (jeden tysiąc sto dwadzieścia pięć złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 31 maja 1999 r. zasądził od Przedsiębiorstwa Państwowego Zakładów Nawierzchniowych „B.” w K. na rzecz Jacka K. kwotę po 679 zł miesięcznie w okresie od 31 sierpnia 1996 r. do 30 czerwca 1997 r. oraz kwotę po 845 zł miesięcznie w okresie od 31 lipca 1997 r. do 30 maja 1998 r., z odsetkami ustawowymi oddzielnie od każdego miesiąca, począwszy od 1 września 1996 r. do dnia zapłaty. Ustalił, że powód był zatrudniony u strony pozwanej najpierw w charakterze konstruktora – technologa, a potem w charakterze technologa. Stanowiska te odpowiadały XI kategorii osobistego zaszeregowania, dla której przewidziano minimum 161 punktów. Wartość jednego punktu wynosiła 9,50 zł w okresie od 1 czerwca 1996 r. do 30 czerwca 1997 r. oraz 11,80 zł w okresie od 1 lipca 1997 r. do 31 maja 1998 r. Faktycznie jednak strona pozwana wynagradzała powoda według VII kategorii zaszeregowania. Tak więc postanowienia umowy o pracę w części ustalającej wynagrodze-

nie powoda należało – zdaniem Sądu Okręgowego – uznać za nieważne, a na ich miejsce stosować postanowienia układu zbiorowego pracy, przewidujące dla stanowisk zajmowanych przez powoda XI (jako najniższą) kategorię zaszeregowania. Tym samym powodowi należało się wyższe wynagrodzenie od faktycznie wypłacanego. Różnica między wynagrodzeniami w okresach spornych wyraża się w kwotach wskazanych w wyroku.

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 26 października 1996 r. oddalił apelację, którą złożyła strona pozwana. Sąd drugiej instancji podkreślił, że zasady wynagradzania pracowników strony pozwanej regulował zakładowy układ zbiorowy pracy, zarejestrowany stosownie do art. 241¹¹ § 1 KP. Zarejestrowanie układu (a także jego zmian) powoduje uzyskanie przezeń mocy wiążącej i wejście w życie zawartych w nim postanowień. Wynika to jednoznacznie z art. 241⁹ § 1 KP oraz art. 241¹² § 1 KP. W tej sytuacji powodowi należało się wynagrodzenie według XI kategorii zaszeregowania, przewidziane w zakładowym układzie zbiorowym pracy, zaś uzgodnienia między stroną pozwaną a związkami zawodowymi co do obniżenia wyceny punktowej poszczególnych kategorii zaszeregowania mogłyby być wiążące, gdyby były wprowadzone do układu zakładowego w drodze procedury rejestracyjnej przewidzianej w przytoczonych przepisach.

W kasacji od powyższego wyroku strona pozwana wskazała jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej interpretacji art. 241¹² § 1 KP, oraz naruszenie przepisów postępowania wskutek niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych mających wpływ na wynik sprawy, a zwłaszcza wskutek pominięcia stanowiska związków zawodowych na temat obniżenia wyceny stawek punktowych po 1995 r. Jednak powołaniu drugiej z podstaw (art. 393¹ pkt 2 KPC) nie towarzyszyło przytoczenie przepisów prawa procesowego, których naruszenia dopuścił się – zdaniem strony pozwanej – Sąd Apelacyjny.

Strona pozwana stwierdziła, że pogląd Sądu Apelacyjnego, jakoby zakładowy układ zbiorowy pracy nie mógł wejść w życie przed jego zarejestrowaniem, jest nietrafny. Nie uwzględnia bowiem aktów prawnych obowiązujących przed wejściem w życie ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 547 ze zm.), tj. układów zbiorowych pracy zawieranych na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania. Na podstawie tych aktów były uregulowane stosunki pracy w zakładach pracy, między innymi wynagrodzenie, premia,

bilety bezpłatne itp. Również w pozwanym Przedsiębiorstwie „istniał podobny akt z 1991 r., zmodyfikowany odpowiednimi porozumieniami w 1993 r. i 1994 r.”. Gdyby przyjąć rozumowanie Sądu Apelacyjnego, to należałoby uznać, że niezarejestrowanie w 1995 r. zakładowego układu zbiorowego pracy spowodowało ten skutek, że stosunki pracy zostały uregulowane tylko przez akty ustawowe, co byłoby dla pracowników mniej korzystne. Zatem rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego jest błędne. Jest ono także sprzeczne ze stanowiskiem wszystkich związków zawodowych (skupiających ogromną większość pracowników), uznającym za nadal obowiązujący (tj. po 1995 r.) taryfikator z 1991 r., wraz z obniżeniem wyceny stawek punktowych z 1993 r. i 1994 r. Jednak Sąd Apelacyjny nie uznał za stosowne zapoznanie się ze stanowiskiem związków zawodowych, co gdyby nastąpiło, miałoby zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

W konkluzji strona pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego apelacją wyroku. Powód wniósł o oddalenie kasacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wbrew zapatrywaniu strony skarżącej, nie ma podstaw do wzruszenia zaskarżonego wyroku, gdyż Sąd Apelacyjny nie naruszył stanowiącego podstawę kasacji art. 241¹² § KP, natomiast zarzut uchybienia przepisom postępowania został przedstawiony w sposób nie odpowiadający warunkom przewidzianym w art. 393³ KPC. Przepis ten bowiem wymaga, by kasacja nie tylko wyjaśniała stanowisko strony w aspekcie prawnym, ale by wyraźnie wskazywała przepisy, które zaskarżonym wyrokiem zostały naruszone. Kontrola kasacyjna wyroku odbywa się bowiem w granicach zaskarżenia (art. 393¹¹ KPC), a te są określone przez podane w kasacji przepisy prawa materialnego i przepisy postępowania. W związku z tym Sąd Najwyższy był obowiązany pominąć zawarty w kasacji zarzut niewyjaśnienia przez Sąd drugiej instancji sprawy uzgodnień między kierownictwem pozwanego Przedsiębiorstwa a związkami zawodowymi co do dalszego obowiązywania po 1995 r. taryfikatora płacowego z 1991 r. (wraz z obniżeniem wyceny stawek punktowych). Uzgodnienia te nie znalazły zresztą swojego odzwierciedlenia w protokole dodatkowym do zakładowego układu zbiorowego pracy, który jest ustawowo przewidzianą formą dokonywania zmian układu. Tak więc przedmiotem uwagi Sądu Najwyższego mógł być jedynie

zarzut naruszenia art. 241¹² § 1 KP w związku z dokonanymi w sprawie ustaleniami faktycznymi.

Według art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 547 ze zm.), z dniem wejścia w życie tej ustawy zakładowe umowy zbiorowe zawarte przed tym dniem na podstawie działu jedenastego Kodeksu pracy i porozumienia o wprowadzeniu zakładowego systemu wynagradzania, również zawarte przed tym dniem na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. o zakładowych systemach wynagradzania (a także morskie układy zbiorowe), przekształciły się z mocy prawa w zakładowe układy zbiorowe pracy. Tak więc na podstawie powyższego przepisu zakładowa umowa zbiorowa obowiązująca dotąd w pozwanym Przedsiębiorstwie przekształciła się w zakładowy układ zbiorowy pracy, a układ ten został zarejestrowany dnia 31 grudnia 1995 r. wraz z załącznikiem Nr 1, stanowiącym zakładowy taryfikator wynagrodzeń. Przekształcenie się zakładowej umowy zbiorowej w układ zakładowy w rozumieniu działu jedenastego Kodeksu pracy oznacza, że od tej pory powyższy układ mógł być rozwiązany, wypowiedziany lub zmieniony tylko w trybie określonym w przepisach tego Kodeksu.

Z art. 241¹² § 1 KP wynika, że układ wchodzi w życie w terminie w nim określonym, nie wcześniej jednak niż z dniem zarejestrowania, natomiast art. 241⁹ § 1 KP stanowi, że zmiany do układu zbiorowego pracy wprowadza się w drodze protokołów dodatkowych, przy czym do protokołów dodatkowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące układu. Z powyższej regulacji wypływa więc wniosek, że zmiana układu zakładowego, która powinna mieć postać porozumienia, obowiązuje od chwili jej zarejestrowania. Wyrażając tę myśl nieco inaczej, można powiedzieć, że porozumienie nie zarejestrowane nie może w ogóle wejść w życie i wywoływać skutków prawnych w sferze praw i obowiązków stron stosunku pracy, gdyż dopiero wpis do rejestru ma z punktu widzenia tych praw i obowiązków znaczenie konstytutywne. Tak więc „uzgodnienia” między kierownictwem pozwanego Przedsiębiorstwa a wszystkimi związkami zawodowymi, choćby nawet – jak stwierdziła strona skarżąca – „skupiały ogromną większość pracowników”, muszą być traktowane jako pozbawione znaczenia prawnego dla pracowników i ich roszczeń dotyczących wynagrodzenia za pracę.

Nie jest zrozumiały przyjęty jako podstawa kasacji zarzut naruszenia art. 241¹² § 1 KP. Przepis ten stanowi, że układ wchodzi w życie w terminie w nim określonym,

jednak nie wcześniej niż z dniem zarejestrowania. Obowiązujący w pozwanym Przedsiębiorstwie układ zakładowy został zarejestrowany w dniu 31 grudnia 1995 r. i nie objął „uzgodnień” między związkami zawodowymi a kierownictwem Przedsiębiorstwa z 1993 r. i 1994 r. w przedmiocie obniżenia wyceny punktowej stanowisk pracy. W przeciwnym bowiem razie nie powstałby spór na tle rozbieżności między postanowieniami układu a omawianymi „uzgodnieniami”. Skoro zatem „uzgodnienia” te nie stały się od początku częścią układu zakładowego ani też nie mają charakteru protokołów dodatkowych do układu, o których stanowi art. 241⁹ § 1 KP, Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że uprawnienia powoda do wynagrodzenia w okresach spornych należało oceniać na podstawie postanowień zakładowego układu zbiorowego pracy.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy uznał, że kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie, wobec czego na podstawie art. 393¹² KPC orzekł o jej oddaleniu, przy czym o kosztach postępowania kasacyjnego postanowił stosownie do art. 98 w związku z art. 108 § 1 KPC.

=====